

Paul van Aken schreef: Beste Ward,
In opdracht van Prof. Dr. Silvain Loccufier, Nationaal Voorzitter van het Humanistisch Verbond, stel ik voor *Het Vrije Woord* een dossier samen waarin Vlaamse schrijvers zouden getuigen van hun humanisme en/of vrijzinnigheid.
Het spreekt vanzelf dat ik jou daar graag zou bij betrekken: niet alleen kennen we elkaar, maar ook lijkt me de invalshoek geschikt om een persoonlijke getuigenis af te leggen. Om die reden had ik graag een bijdrage van je gekregen, waarin je enkele ideeën neerschrijft over het onderwerp. Je bepaalt uiteraard zelf welke accenten je legt.
De bijdrage hoeft niet langer dan één getikte bladzijde te zijn. De deadline is 30 juni 1995. Het nummer verschijnt dan in oktober-november, boekenmaand.

Verontrust

Ward Ruyslinck, november 1995
In de serie 'Vrijzinnigheid en literatuur'

Wie zich in de jaren negentig als een vrijzinnig humanist of gewoon maar als een humanist afficheert wordt door velen als een soort naïeve, gedateerde antiheld beschouwd. Je wordt om de oren geslagen met vragen als 'is dat geen utopie in een maatschappij die door haar agressiviteit, materialisme en commerciële uitbuiting steeds nadrukkelijker de humane waarden verloochent?' of 'is zo'n filosofische houding niet een beetje wereldvreemd in een door computers, robots, terreur en kernarsenalen gedomineerde samenleving?' Zo'n houding is inderdaad nogal utopisch, in die zin dat ze aan bijna afgezworen waarden en ethische beginselen vasthoudt. Humanisme als levensbeschouwing wordt dan ook niet zelden door blinde progressisten en zwijmelende futuristen verketterd met het psychologische brandmerk 'conservatief' of 'geneigd tot doemdenken'. Persoonlijk laat ik me door deze nieuwlichters, die het unieke mensbeeld trachten te reconstrueren en te standaardiseren, hoegenaamd niet afschrikken. Ik geloof dat de Nederlandse socioloog Martin Plattel gelijk heeft, wanneer hij zegt dat utopisch denken in verband staat met kritisch denken. Dit verklaart waarom de grote massa niet tot utopisch denken in staat is, waarom ze geen visie op de toekomst heeft: omdat ze niet kritisch kan denken.

Wat mij als humanist in de maatschappelijke ontwikkelingen van de jaren tachtig en negentig vooral beangstigt is vooreerst de onstuitbare invloed van de technocraten en de daarmee gepaard gaande ontmenselijking. Ik heb mijn vrees voor het kwaliteitsverlies van het leven, dat een van de gevolgen van die evolutie is, al vaker onder woorden gebracht, ook in mijn romans en verhalen.

Daarnaast ben ik echter ook bang, misschien nog veel banger, voor de geleidelijke militarisering van onze planeet. Generaals, gerugsteund door machtsdriftige haviken en gewetenloze wapenlobbyisten, maken overal ter wereld de dienst uit, niet alleen in militaire dictaturen, maar ook in landen met een democratisch verkozen, burgerlijke regering. Naar welk werelddeel of ontwikkelingsgebied je ook kijkt, overal zie je hetzelfde ijzingwekkende machtsvertoon, hoor je het gedreun van laarzen en gekletter van wapens. 'Human rights' klinkt als cynische vuilbekkerij uit de mond van de meeste politici. Alle vreedzame burgers

met enig gezond verstand zouden eindelijk toch moeten gaan inzien dat ze door *das Militär* niet worden beschermd, maar bedreigd.

Een derde verschijnsel dat me als humanist zeer verontrust is de ondermijning van de menselijke solidariteit door het aankweken van een hokjesgeest. In de laatste twintig, dertig jaar is een klimaat ontstaan waarin het mogelijk wordt door constante manipulatie en indoctrinatie de mensen tegen elkaar in het harnas te jagen. De samenleving dreigt uit elkaar te vallen in onverzoenlijke, fanatieke belangengroepen, dweperige sekten, radicale bewegingen en elitaire kongsi's. Je kunt geen probleem bedenken of het is een heet hangijzer geworden, een casus belli die aanleiding geeft tot betogingen, protesten, rellen, provocaties, polemieken, scheldpartijen, wederzijdse haat en verachting. Een en ander duidt op een toenemende onverdraagzaamheid, die het gevolg is van de hokjesmentaliteit.

Onverdraagzaamheid komt niet zo maar uit de lucht vallen. Ze wordt geïnjecteerd, geïnfiltrerd. Voorbeelden genoeg in één enkele levenstijd: de zorgvuldig voorbereide en geprogrammeerde jodenhaat in het Duitsland van de jaren dertig, de hetze tegen de communisten die in het Amerika van de jaren vijftig een nooit geziene heksenjacht ontketende, de etnische oorlogen in Rwanda, Burundi en ex-Joegoslavië.

Zijn wij, humanisten, naïeve donquichots omdat we voor verdraagzaamheid, solidariteit en vreedzame co-existentie opkomen? Zijn wij griezelige doemdenkers omdat we weigeren ons neer te leggen bij de paranoïde, autodestructieve neigingen van de menselijke soort?

Ward Ruyslinck

Op uitnodiging van Paul van Aken was Ward Ruyslinck te gast bij het Humanistisch Verbond te Aalst. De tekst van zijn voordracht op 22 maart 1995 heb ik niet teruggevonden.

